

Vietnamesisk Hjelpark – Nivå I, II og III

Alfabet, toner, grammatikk og kultur — LK20

Det vietnamesiske alfabetet

29 bokstaver

Vietnamesisk bruker latinsk alfabet med tilleggsbokstaver og diakritiske tegn.

Vokaler (12):

a, a (med hatt), a (med breve), e, e (med hatt), i, o, o (med hatt), o (med horn), u, u (med horn), y

Konsonanter (17):

b, c, d, d (med strek), g, h, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, x

Spesielle bokstaver

- **d** – uttales som /z/ (nord) eller /j/ (sør)
- **d (strek)** – uttales som /d/
- **gi** – uttales som /z/
- **kh** – uttales som /x/ (tysk "ch")
- **ng/ngh** – nasal /ng/
- **nh** – uttales som /nj/
- **ph** – uttales som /f/
- **th** – uttales som aspirert /t/
- **tr** – uttales som /ch/ (nord)

Vokaluttale

- **a** – lang "a" som i "far"
- **a (hatt)** – kort "o" som i "hot"
- **a (breve)** – kort "a"
- **e** – som "e" i "bet"
- **e (hatt)** – som "a" i "say"
- **i/y** – som "i" i "see"
- **o** – som "o" i "more"
- **o (hatt)** – som "o" i "go"
- **o (horn)** – som i "bird"
- **u** – som "oo" i "boot"
- **u (horn)** – som i "foot"

De 6 tonene

Vietnamesisk er et tonespråk. Tonen endrer ordets betydning.

Toneoversikt

Tone	Tegn	Beskrivelse
ngang	(ingen)	flat, middels høy
huyen	‘	lav, fallende
sac	’	høy, stigende
hoi	?	fallende-stigende
nga	~	stigende, brutt
nang	.	lav, kort, stoppet

Eksempel med "ma"

- **ma** (ngang) – spøkelse
- **ma** (huyen) – men, og
- **ma** (sac) – kinn
- **ma** (hoi) – grav

- **ma** (nga) – hest
 - **ma** (nang) – risplante
- Tips for tonelæring**
- Øv toner isolert først
 - Lytt til morsmålsbrukere
 - Bruk tonepar for kontrast
 - Praktiser daglig med opptak

Setningsstruktur

Grunnstruktur: SVO

Vietnamesisk følger Subjekt-Verb-Objekt.

Toi an com – Jeg spiser ris

Adjektiv etter substantiv

nha lon – stort hus (hus stort)

ao dep – pent skjorte

Eiendomsforhold

Bruk **cua** (av/til):

sach cua toi – min bok (bok av jeg)

Spørsmål

- **khong?** – ja/nei-spørsmål (til slutt)
- *Ban khoe khong?* – Har du det bra?
- **gi** – hva
- *Day la gi?* – Hva er dette?
- **ai** – hvem
- **dau** – hvor
- **khi nao** – når
- **tai sao** – hvorfor
- **nhu the nao** – hvordan
- **bao nhieu** – hvor mye/mange

Nektelse

Bruk **khong** foran verbet:

Toi khong hieu – Jeg forstår ikke

Anh ay khong den – Han kommer ikke

Klassifikatorer (loai tu)

Klassifikatorer står mellom tallord og substantiv.

Vanlige klassifikatorer

- **cai** – generell (ting, gjenstander)
- *mot cai ban* – ett bord
- **con** – dyr, barn
- *hai con meo* – to katter
- **nguai** – personer
- *ba nguoi* – tre personer
- **quyen** – bøker
- *mot quyen sach* – en bok
- **chiec** – kjøretøy, sko
- *mot chiec xe* – en bil
- **to** – papir, ark
- **trai/qua** – frukt
- **cay** – planter, trær
- **ngoi** – hus, bygninger
- **ly/coc** – glass, kopper

Bruksregel

Struktur: **tall + klassifikator + substantiv**

nam cai ao – fem skjorter

muoi con cho – ti hunder

Pronomen og tiltaleformer

Personlige pronomen

Pronomen avhenger av alder og relasjon.

Vietnamesisk	Norsk
toi	jeg (formal)
minh	jeg (uformell)
ban	du (jevnaaldrende)
anh	du/han (eldre mann)
chi	du/hun (eldre kvinne)
em	du/han/hun (yngre)
ong	De/han (eldre herre)
ba	De/hun (eldre dame)
co	du/hun (lærer, tante)
chu	du/han (onkel, yngre enn far)
chung toi	vi (ekskl. lytter)
chung ta	vi (inkl. lytter)
ho	de/dem

Tiltaleformer

- Bruk familietermer som hoflig tiltale
- **Anh/Chi + navn** – til eldre
- **Em + navn** – til yngre
- *Anh Minh* – (eldre) bror Minh
- Unngå "toi" i familien; bruk relasjons-termer

Demonstrativer

- **nay** – denne/dette

- **do** – den/det (middels)
- **kia** – den/det der (fjern)
- *cai nay* – denne tingen
- *nguoi do* – den personen

Verbtid (tidspartikler)

Vietnamesiske verb bøyes ikke. Tid uttrykkes med partikler.

Tidspartikler

- **da** – fortid (avsluttet handling)
- *Toi da an* – Jeg har spist
- **dang** – pågående (nå)
- *Toi dang an* – Jeg spiser (na)
- **se** – fremtid
- *Toi se an* – Jeg skal spise
- **sap** – snart
- *Toi sap di* – Jeg skal snart gå
- **vua/moi** – nettopp
- *Toi vua den* – Jeg kom nettopp

Aspektpartikler

- **roi** – allerede (etter verb)
- *Toi an roi* – Jeg har allerede spist
- **chua** – ennå ikke
- *Toi chua an* – Jeg har ikke spist ennå
- **con** – fortsatt
- *Toi con lam* – Jeg jobber fortsatt

Tallord**Grunntall 0-10**

Tall	Vietn.	Tall	Vietn.
0	khong	6	sau
1	mot	7	bay
2	hai	8	tam
3	ba	9	chin
4	bon	10	muoi
5	nam		

Tall 11-99

- 11: muoi mot
- 15: muoi lam (ikke "nam")
- 20: hai muoi
- 21: hai muoi mot (eller hai mot)
- 25: hai muoi lam
- 99: chin muoi chin

Store tall

- 100: mot tram
- 1000: mot nghin (mot ngan i sør)
- 10 000: muoi nghin
- 100 000: mot tram nghin
- 1 000 000: mot trieu

Rekkefølgestall

Bruk **thu** foran tallet:

thu nhat – første

thu hai – andre

thu ba – tredje

Nyttige fraser og uttrykk**Hilsener**

- *Xin chao* – Hei (formell)
- *Chao anh/chi/em* – Hei (til person)
- *Tam biet* – Ha det
- *Hen gap lai* – Vi ses
- *Chao buoi sang* – God morgen
- *Chao buoi toi* – God kveld

Høflighetsfraser

- *Cam on* – Takk
- *Cam on nhieu* – Tusen takk
- *Khong co gi* – Ingen årsak
- *Xin loi* – Unnskyld
- *Khong sao* – Det går bra
- *Vang/Da* – Ja (høflig)
- *Khong* – Nei

Presentasjon

- *Toi la...* – Jeg er...
- *Toi ten la...* – Jeg heter...
- *Toi den tu Na Uy* – Jeg er fra Norge
- *Toi ... tuoi* – Jeg er ... år
- *Rat vui duoc gap* – Hyggelig å møtes

Dagligdagse uttrykk

- *Ban khoe khong?* – Har du det bra?
- *Toi khoe, cam on* – Jeg har det bra, takk
- *Toi khong hieu* – Jeg forstår ikke

- *Xin noi cham hon* – Vær så snill å snakke saktere
- *Xin nhac lai* – Vennligst gjenta
- *... la gi?* – Hva betyr ...?

Setningsbygging**Sammenligning**

- **hon** – mer enn
- *A dep hon B* – A er penere enn B
- **nhat** – mest (superlativ)
- *dep nhat* – penest
- **bang** – like ... som
- *A cao bang B* – A er like høy som B

Konjunksjoner

- **va** – og
- **hoac** – eller
- **nhung** – men
- **vi/boi vi** – fordi
- **nen** – derfor
- **neu...thi** – hvis...så
- **mac du** – selv om
- **khi** – når

Modalverb

- **co the** – kan
- *Toi co the noi* – Jeg kan snakke
- **phai** – må
- *Toi phai di* – Jeg må gå
- **can** – trenger
- **muon** – vil/ønsker
- *Toi muon an* – Jeg vil spise
- **nen** – bør
- *Ban nen hoc* – Du bør studere

Adverb

- **rat** – veldig
- **lam** – veldig (etter adj.)
- **qua** – for (mye)
- **cung** – også
- **luon** – alltid
- **thuong** – vanligvis
- **it khi** – sjelden
- **khong bao gio** – aldri

Kulturkunnskap om Vietnam**Geografi**

- Ligger i Sørøst-Asia
- Grenser til Kina, Laos, Kambodsja
- S-formet kystlinje langs Sør-Kinahavet
- Hovedstad: Ha Noi
- Største by: Ho Chi Minh-byen (Saigon)
- Befolkning: ca. 100 millioner

Høytider og festivaler

- **Tet** – Vietnamesisk nyttår (viktigst)
- Feires etter månekalenderen
- Familiegjenforening, mat, gaver
- **Trung Thu** – Midthøstfestival
- Barn får lykter og månekaker
- **Gio To Hung Vuong** – Forfedredag

Mat og drikke

- **Pho** – tradisjonell nudelsuppe
- **Banh mi** – vietnamesisk baguette
- **Bun cha** – grillet svinekjøtt med nudler
- **Goi cuon** – ferskvåruller
- **Ca phe sua da** – iskaffe med melk
- Ris er hovedingrediensen i de fleste måltider
- Spisepinner brukes daglig

Skikker og etikette

- Respekt for eldre er grunnleggende
- Ta av skoene når du går inn
- Bruk begge hender ved overrekning
- Unngå å peke med foten
- Nikk eller bojning som hilsen

- Familiestruktur er viktig

Historiske hendelser

- 1000 år under kinesisk styre
- Fransk kolonitid (1858-1954)
- Deling i Nord og Sør (1954)
- Vietnamkrigen (1955-1975)
- Gjenforening i 1975
- Doi Moi-reformer fra 1986

Tips til eksamen**Muntlig eksamen**

- Øv uttale og toner daglig
- Bruk riktige tiltaleformer
- Forbered temaer på forhånd
- Snakk tydelig og rolig
- Be om gjentakelse ved behov

Skriftlig eksamen

- Bruk tidspartikler korrekt
- Husk klassifikatorer med tall
- Sjekk setningsstruktur (SVO)
- Varier ordforrådet
- Les korrektur for toner

Sjekkliste eksamen

- ☐ Toner markert korrekt
- ☐ Riktige klassifikatorer
- ☐ Tidspartikler brukt riktig
- ☐ Riktige tiltaleformer
- ☐ SVO-struktur fulgt
- ☐ Variert ordforråd
- ☐ Kulturelle elementer inkludert
- ☐ Korrekturlest